

ELORE (ISSN 1456-3010), vol. 20 – 1/2013.

Julkaisija: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry.

[http://www.elore.fi/arkisto/1_13/hovi.pdf]

SEMINAARIRAPORTTI

KULTTUURISTEN EROJEN DYNAMIIKKA

Tuomas Hovi

Dynamics of Cultural Differences. 32nd Nordic Conference of Ethnology and Folkloristics, Bergen, 18.–21.6.2012

Etnologien ja folkloristien järjestyksessään 32. pohjoismainen konferenssi järjestettiin kesäkuussa 2012 Bergenissä Norjassa. Konferenssin teemana oli käännettävästä kielestä riippuen joko kulttuuristen erojen dynamiikka (*Dynamics of Cultural Differences*) tai erojen kulttuurinen dynamiikka (*Ulikheter kulturelle dynamikk*). Konferenssin järjesti Bergenin yliopiston arkeologian, historian, kulttuurintutkimuksen ja uskonnotutkimuksen laitos.

Konferenssiin osallistui 172 tutkijaa, mikä oli ilmeisesti hieman vähemmän kuin edellisellä kerralla. Osallistujat olivat pääsääntöisesti Pohjoismaista, mutta edustusta oli paikalla myös muualta, mikä näkyi konferenssissa käytetyissä kielissä. Konferenssin kahdeksastatoista paneelista yhdeksän oli englanninkielisiä muiden ollessa ruotsinkielisiä. Vastaavasti viidestä keynote-luennosta neljä oli englanniksi ja yksi ruotsiksi. Aikaisemmissa konferensseissa englanninkielen käyttöä on ymmärtääkseni problematisoitu ja englannin käyttö on myös konferenssi konferenssilta lisääntynyt. Muille kuin ruotsia äidinkielenään tai muuten tarpeeksi sujuvasti puhuville tutkijoille tämä kehitys on luonnollisesti positiivinen, ja todennäköisesti itse en olisi osallistunut konferenssiin, mikäli kielenä olisi ollut vain ruotsi.

FOLKLORISTIIKAN JA KANSATIETEEN EROT?

Konferenssin avasi Bergenin yliopiston arkeologian, historian, kulttuurintutkimuksen ja uskonnotutkimuksen laitoksen johtaja. Tämän jälkeen ensimmäisen keynote-luennon – tai tarkemmin sanottuna kunniaesitelmän – piti Tukholman yliopiston etnologian professori emerita Barbro Klein. Klein otti esitelmässään kantaa tämänhetkiseen folkloristiseen ja etnologiseen tutkimukseen, tosin lähinnä ruotsalaisesta näkökulmasta. Hänen mukaansa folkloristien ja etnologien välillä on edelleen selviä eroja, mutta yhteistyön ja oppiaineiden välisten suhteiden tulisi olla parempia. Asia on mielestäni ajankohtainen, sillä folkloristisen ja kansatieteellisen tutkimuksen eroista ja oppiaineiden samankaltaisuuksista on keskusteltu myös Suomessa. Etenkin monet muistitietoon ja identiteettikysymyksiin liittyvät suomalaiset folkloristiikan ja kansatieteen opinnäytetyöt muistuttavat ainakin tutkimuskohteiden valinnassa hyvin paljon toisiaan. Voisi jopa provokatiivisesti ja asioita hieman yksinkertaistaen esittää kysymyksen, onko folkloristiikalla ja kansatieteellä nykyään enää selviä eroja keskenään.

Toinen mielenkiintoinen asia, johon Barbro Klein kiinnitti esitelmässään huomiota, oli maahanmuuttajiin kohdistuvan tutkimuksen vähäisyys Ruotsissa. Kleinin mukaan pohjoismaisten folkloristien ja kansatieteilijöiden pitäisi ehdottomasti tutkia enemmän maahanmuuttajia. Kleinin mukaan maahanmuuttajien parissa elää edelleen perinteisiä folkloren muotoja, joita olisi syytä tutkia kun siihen vielä on mahdollisuus. Vaikka tämänkaltainen ajatus aidon tai perinteisemmän folkloren elossa olosta maahanmuuttajien keskuudessa on kieltämättä hieman vanhanaikainen, tulisi Suomessakin epäilemättä lisätä maahanmuuttajien parissa tehtävää folkloristista ja kansatieteellistä tutkimusta.

HYVIÄ JA HEIKKOJA KEYNOTE-LUENTOJA

Muut keynote-luentoja pitäjät olivat kansatieteen professori Hanna Snellman Helsingin yliopistosta, apulaisprofessori Marie Sandberg Kööpenhaminan yliopistosta, apulaisprofessori Stein Roar Mathisen Altasta ja dosentti Oscar Pripp Södertörnin yliopistosta. Keynote-luennoista mielestäni ehdottomasti paras oli Stein Mathisenin luento, joka käsitteli sitä, millaista kuvaa Norjan saamelaisista on eri aikoina ja eri tilanteissa tuotettu. Mathisen puhui myös siitä, miten saamelaiset ovat itse määritelleet, politisoineet ja jopa brändänneet saamelaisuuttaan. Mathisenin keynote-luento myös vastasi parhaiten konferenssin teemaa. Mielestäni heikoin keynote-luento oli tanskalaisen Marie Sandbergin puolalaisia kausityöläisiä käsitellyt esitys. Ilmeisesti kyseessä oli varsin alkuvaiheessa oleva tutkimusprojekti, sillä kyseessä oli enemmänkin tutkimusprojektin esittely kuin varsinaisen keynote-luento. Erityisen silmiinpistävää oli Sandbergin lähes täysi kritiikkömyyden kausityöläisten asemaa kohtaan, sillä Sandberg tuntui antavan hyvinkin positiivisen ja kritiikkömyyden kuvan tästä ilmiöstä. Luento herättikin varsin vilkasta keskustelua jälkepäin konferenssihotellin käytävillä ja taukotiloissa. Hanna Snellmanin keynote-luento käsitteli tutkimuseettisiä kysymyksiä ja sitä, miten aikaisemmin erilaisiin tarkoituksiin ja erilaisin menetelmin kerättyä aineistoa voidaan hyödyntää myöhemmissä tutkimuksissa,

vaikka niiden kysymyksenasettelut olisivatkin täysin erilaiset. Oscar Prippin keynote-luento jäi minulta valitettavasti väliin aikataulullisista syistä.

VALITTUJA MENNEISYYKSIÄ

Työryhmä, johon itse osallistuin, oli nimeltään *History Culture and Selected Pasts* ja vetäjinä toimivat folkloristit Pauliina Latvala Helsingin yliopistosta ja Ene Kõresaar Tarton yliopistosta. Muut työryhmään osallistujat olivat Ruotsista, Tanskasta, Norjasta ja Suomesta. Yhteistä kaikille esitelmille oli historian, perinteen ja menneisyyden käyttö ja ymmärtäminen nykyaikana. Esimerkiksi Carina Johansson Gotlannin yliopistosta käsitteli esitelmässään sitä, miten Gotlannin matkailuimago rakennetaan edelleen lähes yksinomaan keskiajan ympärille unohtaen samalla saaren muu vaihe- ja tapahtumarikas historia. Etenkin 1900-luvun historia ja toisen maailmansodan aikaiset tapahtumat tuntuvat puuttuvan Gotlannin matkailumarkkinoinnista täysin. Norjalainen Grete Swensenin esitelmä käsitteli entisiä vankiloita, jotka oli muutettu uuteen käyttöön. Swensenin esitelmässä käsiteltiin niitä prosesseja, joiden avulla alun perin rangaistuslaitoksiksi tarkoitettut paikat muutettiin täysin toisenlaisiksi kohteiksi kuten esimerkiksi ravintoloiksi tai hotelleiksi. Norjan kulttuurihistoriallisessa museossa työskentelevän Audun Kjusin mielenkiintoinen esitelmä puolestaan käsitteli sitä, miten norjalaiset muistavat, käsittelevät ja muistelevat vuonna 2011 Utøyan saarella tapahtunutta terrorismia. Konferenssista ei ole tulossa yhteistä konferenssijulkaisua, mutta ainakin osa oman työryhmämme esitelmistä on tarkoitus julkaista *Folklore*-lehden erikoisnumerossa vuoden 2013 aikana.

Koska konferenssi oli melko suuri ja työryhmiä oli 18, jäi moni mielenkiintoinen esitelmä kuulematta päällekkäisyyksien takia. Muutamia kiinnostavia oman työryhmäni ulkopuolisia esitelmää ehdin kuitenkin nähdä. Näistä voisi esimerkkeinä mainita Andreas Backan, Johanna Björkholmin ja Sofie Strandén-Backan suomenruotsalaisuutta ja identiteetikysymyksiä käsittelevät esitelmät. Esitelmien ja työryhmien lisäksi konferenssiohjelmaan kuului kaksi ekskursiota sekä iltavastaanotto. Ensimmäinen ekskursio olisi ollut vierailu vuonolinnoitusmuseossa, mutta aikataulullisista syistä johtuen en osallistunut kyseiseen ekskursioon. Toinen retki oli Lygran nummikeskukseen ja tutustuminen paikan monitieteiseen tutkimushankkeeseen, jonka tarkoituksena on säilyttää alueen erikoispiirre eli laaja kanervanummi. Bergenin kaupungin iltavastaanotto järjestettiin historiallisessa ympäristössä, 1200-luvulla Norjan kuningas Håkanin aikana rakennetussa Håkonshallenissa. Matkalla iltavastaanotolta takaisin majapaikkoihimme tutustuimme myös Unescon maailmanperintökohteeseen Bryggeniin.

Kaiken kaikkiaan konferenssi oli onnistunut sekä ohjelmaltaan että pieniä ongelmia lukuun ottamatta myös järjestelyiltään. Konferenssin suurimpana antina itselleni jäi upeiden maisemien, uusien kontaktien ja mielenkiintoisten esitelmien lisäksi Barbro Kleinin ja Stein Roar Mathisen esitelmistä saadut yksittäiset uudet ideat, jotka tulevat epäilemättä näkymään myös väitöskirjassani.

Tuomas Hovi : Kulttuuristen erojen dynamiikka

Filosofian maisteri Tuomas Hovi on folkloristiikan jatko-opiskelija Turun yliopistossa ja toimii tohtorikoulutettavana Aleksanteri-instituutin koordinoimassa valtakunnallisessa Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen tohtoriohjelmassa (2011–2013).